

Legislativní aspekty dějepisného vzdělávání¹

Zdenka NOVÁKOVÁ

Legislative Aspects of History Education

Abstract: This article is a theoretical input to the project focused on research, analysis and opportunities for further development of competencies of history teachers in secondary schools, especially in education of contemporary history with the name „History of education with accent on contemporary history and its reflection from the teachers“, the possibility to use available materials and resources through the teaching staff in preparation for teaching process, specifically with an overlap in the legal field in terms of legislative anchoring National Education Program, Framework Education Program and School Education Program, which gives possibilities of teaching methods and approaches within history of education in relation to legislative restrictions in the use of educational resources under the Copyright Act.

Key Words: Curricular Documents, History Education, Teaching Methods, Education Trends, Recommendation of Ministry, Legislative Restrictions, The Copyright Act

Úvod

Cílem předkládaného příspěvku je oborový přesah tématu výzkumného projektu IGA UP s názvem „Dějepisné vzdělávání s akcentem na soudobé dějiny a jeho reflexe ze strany učitelů“, jež byl realizován

v průběhu roku 2016, do oblasti právní. Autorka se zabývá legislativním ukotvením systému vzdělávacích programů v České republice. Konkrétně zmiňuje Národní program vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro gymnázia a Školní vzdělávací program. Popisuje výukové trendy dějepisného vzdělávání, doporučení a možnosti využití didaktických metod, dostupných materiálů a zdrojů ze strany učitelů při přípravě na výuku s následnou prezentací při výuce soudobých dějin v návaznosti na legislativní omezení využívání výukových zdrojů.

1 Kurikulární dokumenty ve vzdělávání

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vznikl na základě usnesení vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999, která v něm tímto schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Přijaté cíle se staly základem pro „Koncepti vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice“, kterou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) zveřejnilo dne 13. května 1999 a kterou se přihlásilo k vizi, že rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, jež se podílejí na vzdělanosti národa, má vycházet z obecně přijatého rámce vzdělávací politiky a vymezených střednědobých a dlouhodobých záměrů. Bílá kniha je tedy pojata jako systémový projekt, jež formuluje myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, jež jsou směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu (Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání).

V souladu s principy kurikulární politiky byl tedy zaveden nový systém kurikulárních dokumentů ve vzdělávání reprezentovaný Národním programem vzdělávání, rámcovými vzdělávacími programy na státní úrovni a školními vzdělávacími programy na školní úrovni.

Pro řešený projekt, se kterým příspěvek souvisí, je stěžejní Rámcový vzdělávací program pro gymnázia v návaznosti na realizaci výzkumné činnosti na vybraných gymnáziích. Tento kurikulární dokument stanovuje základní vzdělávací úroveň pro všechny absolventy gymnázií. Gymnázia při tvorbě svých školních vzdělávacích programů musejí jeho obsah reflektovat. Dále pak specifikuje jednotlivé klíčové kompetence, vymezuje závazný vzdělávací obsah, zmiňuje se o průřezových

tématech ve vzdělávací proceduře a nabízí využití specifických metod a forem výuky v závislosti na individuálních potřebách vzdělávaných. Z rámcového vzdělávacího programu vyplývají jednotlivé vzdělávací oblasti, mezi nimiž je pro účely našeho textu stěžejní vzdělávací oblast Člověk a společnost, jež má za úkol využít společenskovedních poznatků získaných v základním vzdělávání a v této oblasti žáky naučit zpracovávat je v širším myšlenkovém kontextu. Celkový záměr je konkrétně realizován prostřednictvím několika vzdělávacích oborů. Rozvíjením představivosti o historických jevech, základy společenskovední analýzy a historické kritiky v závislostech na vývoji společnosti se zabývá vzdělávací obor Dějepis, jež stanoví očekávané výstupy pro jednotlivé historické etapy. Dějepis předkládá význam historického poznání pro současnost, umožňuje kultivovat historické vědomí jedinců ve společnosti prostřednictvím poznávání jednotlivých historických milníků ovlivňujících vývoj společnosti (RVP G, s. 43–46).

Školní vzdělávací program, ze kterého pak vycházejí samotná pravidla výukového procesu na konkrétních školách je upraven v ustanovení § 5 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“). Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž je podle školského zákona vydán rámcový vzdělávací program, musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem. Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž není vydán rámcový vzdělávací program, stanoví zejména konkrétní cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání a průběh vzdělávání včetně popisu personálních, materiálních a ekonomických podmínek a podmínek zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví, za nichž se vzdělávání na konkrétní škole realizuje. Za znění školního vzdělávacího programu odpovídá ředitel dané školy.

2 Doporučení pro výuku dějepisu – využití výukových zdrojů

Zdeněk Beneš a Dagmar Hudecová v *Manuálu pro tvorbu školního vzdělávacího programu – Dějepis* (2005) zmiňují potřebu věnovat minimálně polovinu časové dotace výuky dějepisu problematice nejnovějších a soudobých dějin.

Rovněž MŠMT na svých webových stránkách upozorňuje na doporučení Rady Evropy o výuce dějepisu v Evropě 21. století přijaté Výborem ministrů dne 31. října 2001 na 771. zasedání zástupců ministrů, zohledňující ustanovení Evropské kulturní úmluvy z roku 1954 v Paříži, jež avizovala podporu studia historie a civilizace států smluvních stran a následné posílení vzájemného porozumění a důvěry mezi národy prostřednictvím plánů pro výuku dějepisu a dalších výstupů vycházejících z konferenčních ujednání s ohledy na uplatnění vývojových trendů v oblasti vzdělávání a s přihlédnutím k usnesením přijatým na 5. konferenci evropských ministrů zodpovědných za kulturní dědictví v Portoroži roku 2001, kde byl opětovně zdůrazněn význam výuky dějepisu, jako disciplíny vycházející z pochopení kulturního dědictví a tradic s přeshraničním přesahem. MŠMT následně doporučilo ředitelům a učitelům dějepisu věnovat náležitou pozornost výuce dějin 20. století, a to s důrazem na vzdělání žáků v problematice moderních, a zejména nejnovějších dějin, tedy shodně jak uvádějí autoři Manuálu pro tvorbu školního vzdělávacího programu Dějepis. Doporučení bylo reakcí především na současný nárůst extremistických a demokratických politických tendencí a zároveň reakcí na aktuální a naléhavé požadavky současné společnosti. Cílem daného doporučení bylo zdůraznit důležitost období 2. poloviny 20. století ve výuce vzdělávacího oboru dějepis v kontextu s dopady na aktuální vývoj ve společnosti (Doporučení MŠMT k výuce dějin 20. století, s. 1).

Zároveň MŠMT odkázalo na projekt „Studium a výuka evropských dějin ve 20. století“, jehož vyústěním bylo nové pojetí výuky dějepisu i samotné přípravy učitelů dějepisu s akcentem na inovaci výuky za využití informačních technologií, nových zdrojů a učebních materiálů, pedagogických a didaktických metod a přístupů vycházejících z konceptu Roberta Stradlinga, který své vize shrnul a předložil v metodické příručce *Jak učit dějiny 20. století*.

Přílohy, jež jsou součástí předložených doporučení MŠMT v daných souvislostech, demonstrují konkrétní příklady a postupy vztahující se k možnostem přístupu k výuce soudobých dějin na školách. Výuková činnost prostřednictvím daných dokumentů směřuje k rozvoji klíčových kompetencí, které si má žák osvojit na přiměřené úrovni, a k dosažení

výstupů v jednotlivých předmětech, ve kterých žák získává specifickou odbornost, v tomto případě odbornost dějepisnou. Moderní styl výuky dějepisu zahrnuje práci se širokým spektrem informačních materiálů pro výuku dějin 20. století v podobě úředních dokumentů, statistik, deníků, pamětí, novin a časopisů, doporučováno je i využití orální historie, jež směřuje k poznání, jakým způsobem konkrétní osoby vnímaly historické události a jak je následně interpretovaly. Pro výuku moderních dějin má nesporný význam i fotografie, karikatura, plakát a komiks, je účelné sledovat pořady s historickou tematikou a to jak v samotné výuce, tak v rámci doporučení žákům tento typ pořadů sledovat. K doporučeným audiovizuálním výukovým prostředkům patří zejména televizní programy, film, záznamy televizních pořadů a multimediální audiovizuální komponenty. Televizní archivy jsou bohaté na rozličné prameny určené ke studiu evropských dějin 20. století, zejména po roce 1945. Učitelé dějepisu tak mohou využívat ve svých hodinách televizních dokumentárních sérií, seriálů a filmů, jako dalších možných efektivních vzdělávacích nástrojů (Stradling, 2003, s. 159–161).

K využití jsou vhodné i široké možnosti mimoškolního studia v podobě návštěv muzeí, popřípadě návštěv míst specifického historického významu. Jako další významné zdroje informací se nabízejí historické ústavy regionálních muzeí, Národní archiv Praze, Státní oblastní archiv v Praze, Státní oblastní archiv v Třeboni, Státní oblastní archiv v Plzni, Státní oblastní archiv v Litoměřicích, Státní oblastní archiv v Zámrsku, Moravský zemský archiv v Brně, Zemský archiv v Opavě, archivy územně samosprávných celků, či soukromé archivy, kde se mnohdy nacházejí bohaté fondy zejména regionálních tiskovin (§ 45 a násl. zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů).

Současný trend dějepisného vzdělávání klade důraz na aktivizaci práce žáků ve výukovém procesu i prostřednictvím využití nových možností přístupu k archiváliím, konkrétně v podobě digitalizace matrik, listin a dalších typů archivních souborů v souvislosti s realizací návrhu MŠMT jako reakce na postupný vývoj digitálních technologií „Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020“ (MŠMT Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020).

Na základě vybraných doporučení, vztahujících se k dějepisnému vzdělávání, lze tedy usuzovat, že je této problematice věnována zvýšená pozornost a je zájem se soudobými dějinami prioritně zabývat. Akcent je kladen především na soustředění se na vzdělávání založené na dovednostech s cílem naučit vzdělávané zacházet s kontroverzními nebo citlivými otázkami, pracovat s novými technologiemi včetně využití interaktivních učebnic, pomáhat jim číst ikonický archivní materiál o 20. století, analyzovat a interpretovat různé pohledy na stejnou historickou událost, efektivně využívat dalších studijních možností a integrovat je do školní výuky (Doporučení MŠMT k výuce dějin 20. století, s. 3–6).

V této souvislosti rámcový vzdělávací program vymezuje pojetí a cíle dějepisného vzdělávání včetně učiva a očekávaných výstupů, kde v posledních letech v souladu s novými výukovými trendy se klade velký důraz i v tomto dokumentu na rozvoj klíčových dovedností. Důležité je tedy prioritně se soustředit na to, co by měli žáci po absolvování výuky dějepisu umět, nikoli pouze znát. Nejčastěji se lze setkat s formulacemi dovednost tvořit, hodnotit, analyzovat, aplikovat, rozumět či zapamatovat (Labischová, 2008, s. 7).

Josef Herink ve své stati v návaznosti na výše uvedené rovněž upozorňuje na nutnost inovace historické metodologie ve vyučování dějepisu cestou upřednostnění kritického vyhledávání a analýzy dějinných pramenů, dokumentů a literatury včetně využití nových komunikačních technologií ve výuce namísto pouhého získávání dějinných poznatků. Zvýšený zájem je především o praktické aktivity s historickými prameny a dokumenty. Ty se objevují ve větším zastoupení i v dějepisných učebnicích. K dispozici jsou též projekty, jež zpřístupňují a analyzují historické prameny a dokumenty pomocí moderních elektronických médií. Prezentace dějepisné materie by měla pro žáky být záživná, dobrodružná, s cílem hledání nových faktů. V této souvislosti se doporučuje využívat metod práce s přímými historickými dokumenty. K podpoře využití moderních metod ve výuce dějepisu vznikl v letech 2008 až 2010 návrh Alternativní verze vzdělávacího oboru Dějepis v RVP pro čtyřleté gymnázium a vyšší stupeň víceletého gymnázia, tzv. didaktická inovace dějepisného kurikula s následnou diskusí

a testováním na vybraných gymnáziích. Alternativní verze byla zaměřena co do obsahu na moderní a soudobé dějiny. Učitelům dějepisu se na základě této inovace otevřel široký prostor pro doplnění a systematizaci poznatků žáků v oblasti základního dějepisného vzdělávání ve smyslu tvorby a rozvoje historického vědomí (srov. Herink, 2015).

Ze strany učitelů je tedy žádoucí maximální využití rozličných výukových zdrojů, jež pomohou žákům avízované dovednosti a informace v rámci zvyšování úrovně historického vědomí získat mnohem komplexněji než pouhé učebnice.

3 Autorské právo při využití výukových zdrojů

V éře digitálních informací však narážíme v souvislostech s využitím moderních výukových zdrojů na legislativní překážky, především pak v podobě znění zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů autorského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „autorský zákon“), jehož znění musí být v rámci využití některých druhů výukových metod striktně dodržováno. Zejména internet se jeví jako nejprístupnější zdroj poznatků a výukových materiálů, a to ať už jako primární zdroj informací či mediálních reprezentací, nebo jako sekundární interpretace historické informace dané jak pohledem historické vědy, tak pedagogické teorie a praxe. Na internetu nalezneme obsáhlé digitální archivy veřejnoprávních mediálních institucí, jako jsou Česká televize a Český rozhlas, i výsledky intenzivní a rozsáhlé archivní a dokumentační práce institucí, jako jsou Ústav pro studium totalitních režimů, společenskovědní ústavy Akademie věd ČR aj. Česká republika zde navazuje na podobné trendy v zahraničí, kde rozsáhlé dokumentační sbírky na internetu vznikaly od 90. let 20. století. V souvislosti se začleňováním ukázek, především zvukových a audiovizuálních děl do výuky mnohdy z legislativního pohledu vyvstávají otázky týkající se problematiky dodržování autorského práva. Autorský zákon sice poměrně pregnantně určuje jako legitimní a legální situaci, kdy jsou bezplatně k výukovým účelům ilustrativním způsobem užívány ukázky z děl, na něž se vztahuje autorský zákon, jako problematičtější se

jeví ovšem sám způsob pořízení díla jako zdroj, odkazování k autorství či rozmnožování a půjčování kopií zvukových a audiovizuálních děl. Klíčovou podmínkou pro užití autorského díla ve výuce je jeho vztah k učební látce probírané ve vyučovací hodině, tzn. že musí plnit ilustrativní funkci, popřípadě být součástí zadání úkolu či práce v hodině. Autorský zákon konkrétně a přesně neupravuje, zda je možno užívat při výuce pouze ukázek z díla, nebo celého díla. V případě rozsáhlejších filmových, televizních a rozhlasových děl je však tato otázka s ohledem na časovou dotaci na vyučovací hodinu zcela irelevantní. Pokud jde o způsob pořízení díla, autorský zákon ukládá povinnost tomu, kdo dílo ve výuce užije, aby disponoval s legálně pořízeným záznamem zvukového či audiovizuálního díla, tzn. povinnost učiteli či škole disponovat licencí k tomuto dílu, která je zpravidla udělována automaticky společně se zakoupením nosiče se záznamem díla. Poněkud jinou situaci představuje pořizování záznamu zvukového či audiovizuálního díla z internetu. Existuje dnes již řada internetových stránek nabízejících stažení některých zvukových, audiovizuálních děl aj. zdarma. Zde je jen třeba zkontrolovat, za jakých podmínek jsou taková díla poskytována bezúplatně. Jestliže jde o využívání internetových digitálních archivů České televize a Českého rozhlasu, jejich využití se jeví jako bezproblémové (srov. Faladová, 2010).

Široká škála technických prostředků a jejich snadná dostupnost mnohdy usnadňuje i práci při přípravě výukových materiálů. V rámci takovéto přípravy je však často využíváno textů, jež vytvořil jiný autor, ilustračního materiálu z cizích děl, kopírovaných materiálů aj. V takovýchto případech je opět nutno dodržet příslušná ustanovení autorského zákona, obdobně jako u využití již hotových děl. Obecně šíření již zhotoveného díla striktně vyžaduje souhlas původního autora. Pro tvorbu odborných a vědeckých děl existují výjimky, jež využití cizích děl usnadňují. Jejich výčet obsahuje díl 4 autorského zákona - výjimky a omezení práva autorského, konkrétně oddíl 2 – volná užití a zákonné licence, kde lze nalézt přesný výčet situací, kdy do autorského práva není zasahováno.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 autorského zákona ten, kdo dílo využívá pro vlastní potřebu a neslouží mu k hospodářskému prospěchu

nebo k obchodnímu prospěchu, může dílo rozmnožovat. Lze si tedy pro osobní potřebu rozmnožit učební texty, pořídit si záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla. Rozmnoženiny díla však nelze pořizovat pro potřeby vzdělávaných, tito totiž nejsou součástí vzdělávací instituce jako právnické osoby, pokud by tuto rozmnoženinu využívala vzdělávací instituce jako právnická osoba pro vlastní potřebu. Podobně nepřipouští autorský zákon pořízení elektronické kopie učebního textu a jeho umístění pro potřeby vzdělávaných na vnitřní síti vzdělávací instituce nebo zveřejnění na internetu. Nelze takto zpřístupňovat ani digitalizované výukové materiály, pro něž si vzdělávací instituce zakoupila licenci u vydavatele. Podstatně přísnější stanovisko zaujímá autorský zákon v případě vytváření kopií počítačových programů, na které se nevztahuje možnost volného užití a vždy je k pořizování kopií požadován souhlas autora, popř. pořízení příslušné licenční smlouvy. Licencí vázaný software tedy není možné kopírovat v žádném případě, tedy ani za účelem vytvoření záložní kopie. Obdobně není podle autorského zákona volným užitím vytvoření záznamu audiovizuálního díla např. při jeho provozování ze záznamu nebo při jeho přenosu.

Autorský zákon řeší také otázku využití cizích děl při vlastní tvorbě, což se vztahuje i na tvorbu výukových materiálů, jako jsou např. prezentace, které si učitel pro výuku vytváří. Danou situaci řeší § 31 autorského zákona, jež konstatuje, že: *„Do práva autorského nezasahuje ten, kdo:*

a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle,

b) užije výňatky z díla nebo drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby a takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem,

c) užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu vždy je však nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.“

V rozporu s volným užitím díla podle autorského zákona by ovšem bylo, kdyby učitel z různých publikací zkopíroval vybrané části a vytvořil nový učební text. Takto vzniklé dílo by mělo charakter souborného díla, jehož rozmnožování a šíření je vázáno na souhlas autorů. Dle autorského zákona je zhotovování rozmnoženin a jejich půjčování nebo rozdávání žákům neoprávněným užitím autorského díla a může být kvalifikováno i jako trestný čin. Žáci si však mohou dílo kopírovat na papír sami pro svoji vlastní potřebu. Toto kopírování jim může zajistit i škola, avšak v tomto případě musí platit v souladu s legislativou odměnu kolektivnímu správci autorských práv dle § 25 autorského zákona - právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu. Kolektivním správcem literárních děl včetně učebnic a dalších výukových materiálů je v ČR dle požadavků ustanovení § 97 autorského zákona ochranná organizace autorů DILIA.

Dle stanoviska MŠMT k aplikaci autorského zákona ve školách č.j. 12592/2009-20 jsou všechny výukové materiály používané při výuce svým způsobem autorským dílem, které v zásadě není možné rozmnožovat bez souhlasu původního autora. Rozmnoženinu může zhotovit žák například doma na vlastní kopírce nebo u poskytovatele rozmnožovacích služeb na objednávku, v podstatě shodně takto může učinit učitel. V obou případech však platí pravidlo, že rozmnoženiny mohou být využity pouze pro osobní potřebu jak žáka, tak učitele. Škola může zhotovit rozmnoženinu výlučně pro potřeby učitelů, především pak pro potřeby související se vzdělávací činností zajišťované školou.

Učitel může tedy využívat při vyučování rozmnoženiny částí učebnic, které rozdává žákům za předpokladu, že je jejich využití součástí vyučování a není jeho hlavní částí na základě výukové licence, jež není omezena personálně, tudíž kterou mohou využívat žáci, učitelé i škola. Licence není omezena způsoby užití, dílo lze tedy využívat v podobě rozmnoženin, pouštěním ze záznamu, přednášením, a to za ilustračním účelem při výuce jako její součást. V rámci využití na základě této výjimky nelze dílo užít, pokud by tímto užitím byly dotčeny oprávněné zájmy autora. Učitel může do vlastních výukových materiálů vložit

například ukázkou z filmu za předpokladu, že bude tuto pasáž řádně citovat, popřípadě si vyžádá souhlas autora. Bez autorského souhlasu může učitel zveřejněná díla jiných autorů použít při výuce pouze pro ilustrační účel (srov. Faladová, 2010).

V rámci využití didaktických metod se tedy pro učitele dějepisu otvírá poměrně široký prostor, jakým způsobem výukový proces uchytit. V souladu s možnostmi dané školy a dodržením legislativních omezení lze tak při výuce dějepisu ze strany učitelů využít nespočet výukových materiálů pro dosažení maximálně možné míry adekvátních výstupů v dějepisném vzdělávání.

Závěr

Předložený článek se zabýval oborovým přesahem tématu výzkumného projektu IGA UP s názvem „Dějepisné vzdělávání s akcentem na soudobé dějiny a jeho reflexe ze strany učitelů“ do oblasti právní. Tento projekt mimo jiné koncentroval pozornost na využití didaktických metod při dějepisném vzdělávání a využití možných dostupných materiálů k přípravě na výuku a následné prezentaci soudobých dějin a potvrdil snahu ze strany učitelů pracovat s moderními výukovými materiály dle aktuálních trendů a doporučení a využívat metod, které se jim v praxi nabízejí, včetně možnosti využití mimoškolního studia. Lze tedy konstatovat, že se učitelé dějepisu nebojí využívat v rámci výukového procesu moderních metod, které mají k dispozici a v praxi tak také činí i přes omezující legislativní pravidla vyplývající především z autorského zákona, kde legislativní mantinely využívají rozličných děl ve výuce jsou přesně dané a není možné se od nich jakkoliv odchýlit.

Poznámky:

- ¹ Text vznikl jako dílčí výstup z projektu *Dějepisné vzdělávání s akcentem na soudobé dějiny a jeho reflexe ze strany učitelů* realizovaného v rámci grantového schématu IGA 2016 na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Literatura a zdroje:

- BENEŠ, Z., HUDECOVÁ, D. *Manuál pro tvorbu školního vzdělávacího programu – Dějepis*. Albra: Praha, 2005.
- FALADOVÁ, A. *Vybrané otázky autorského práva pro potřeby škol*. Metodický portál RVP.cz, Škola a právo, 2010. [online] © RVP [cit. 2016-11-27] Dostupné z: http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/11387/vybrane_otazky_autorskeho_prava_pro_potreby_skol.pdf.
- HERINK, J. *Ověřování alternativní verze vzdělávacího oboru Dějepis v RVP pro čtyřleté gymnázium a vyšší stupeň víceletého gymnázia ve školní praxi*. Metodický portál RVP.cz [online] © RVP [cit. 2016-11-27] Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/19677/OVEROVANI-ALTERNATIVNI-VERZE-VZDELAVACIHO-OBORU-DEJEPIS-V-RVP-PRO-CTYRLETE-GYMNAZIUM-A-VYSSI-STUPEN-VICELETEHO-GYMNAZIA-VE-SKOLNI-PRAXIUUVODNI-TEXT.html>.
- LABISCHOVÁ D., GRACOVÁ, B. *Příručka ke studiu didaktiky dějepisu*, Ostrava: Ostravská univerzita, 2008.
- STRADLING, R. *Jak učit evropské dějiny 20. století*, Štrasburk: Rada Evropy, 2003.
- Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává konkrétní podněty k práci škol*. [online] © 2013 – 2016 MŠMT [cit. 2016-12-05] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>.
- Autorský kolektiv. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Výzkumný ústav pedagogický: Praha, 2007.
- Doporučení MŠMT k výuce dějin 20. století*. [online] © 2013 – 2016 MŠMT [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/doporuzeni-msmt-k-vyuce-dejin-20-stoleti/>.
- Doporučení Rady Evropy o výuce dějepisu v Evropě 21. století* [online] © 2013 – 2016 MŠMT [cit. 2016-11-23] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporuzeni-rady-evropy-o-vyuce-dejepisu-v-evrope-21-stoleti>.
- MŠMT Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020* [online] © 2013 – 2016 MŠMT [cit. 2016-11-23] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/strategie-digitalniho-vzdelavani-do-roku-2020>.
- Upozornění MŠMT č. j. 12 592/2009-20 ze dne 12. září 2009 k výkladu autorského zákona pro potřeby škol*. [online]. © 2013 – 2015 MŠMT. [cit. 2016-12-09].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/autorsky-zakon-ve-skolach>.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. In ÚZ Školství č. 1150. Sagit: Ostrava, 2016.

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online] © AION CS 2010-2016 [cit. 2016-11-29] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-499>.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů autorského zákona, ve znění pozdějších předpisů [online] © AION CS 2010-2016 [cit. 2016-12-20] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>.

Kontakt na autorku příspěvku:

JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Žižkovo nám. 5

771 40 Olomouc

e-mail: zdenka.novakova@upol.cz